

Spiral

Spiral typer

Der findes to typer spiraler: kobberspiral og hormonspiral. Begge typer placeres i livmoderen og giver sikker prævention i flere år.

Kobberspiral

Kobberspiral er en hormonfri præventionsmetode. Kobberet påvirker sædceller og miljøet i livmoderen, så graviditet forhindres.

Kobberspiral kan anvendes af de fleste kvinder, der ønsker prævention uden hormoner.

Der findes to størrelser:

- Stor/standard – f.eks. Nova-T 380: anvendes til kvinder, der har født eller som har normal livmoderstørrelse
- Lille – f.eks. Flexi-T: anvendes til unge kvinder, kvinder der ikke har født eller ved mindre livmoderstørrelse

Fordele ved kobberspiral

- Indeholder ingen hormoner
- Meget sikker prævention
- Skal ikke huskes i hverdagen
- Fertiliteten vender hurtigt tilbage efter fjernelse
- Kan anvendes af kvinder, der ikke tåler eller ønsker hormon

Ulemper ved kobberspiral

- Menstruationen kan blive kraftigere og længere
- Flere eller kraftigere menstruationssmerter, især i starten
- Ikke velegnet ved meget kraftige menstruationer eller endometriose

Hormonspiral

Hormonspiralen frigiver en lille mængde hormon (gestagen) direkte i livmoderen. Den anvendes både som prævention og som behandling ved kraftige menstruationsblødninger og menstruationssmerter. Hormonet virker primært lokalt i livmoderen.

Der findes 3 typer:

- **Højdosis** – f.eks. Mirena® og Levosert One®
 - Anvendes til kvinder, der har kraftige blødninger, stærke menstruationssmerter/endometriose, behov for slimhindebeskyttelse (hormonbehandling i peri-menopause/menopause eller risiko for celleforandringer i livmoderslimhinden)

- Den fungerer som prævention i op til 8 år og som slimhindebeskyttelse i 5 år
- Højdosisspiralerne indeholder 52 mg levonorgestrel, der afgives med 20 mikrogram pr. døgn
- Der gives tilskud til højdosisspiraler ved kraftige blødninger
- **Mellem/lavdosis** – Kyleena®
 - Anvendes til yngre kvinder, der ikke har født eller kvinder, der ønsker lavere hormon
 - Kyleena fungerer som prævention i 5 år
 - Den er ikke godkendt som slimhindebeskyttelse
 - Kyleena indeholder 19,5 mg levonorgestrel og er mindre i størrelsen end højdosisspiral. Mængden af afgivet hormon falder med tiden efter opsætning
- **Lavdosis** – Jaydess®
 - Anvendes til yngre kvinder, der ikke har født eller kvinder, der ønsker mindst muligt hormon
 - Jaydess fungerer som prævention i 3 år
 - Den er ikke godkendt som slimhindebeskyttelse
 - Jaydess indeholder 13,5 mg levonorgestrel og er mindre i størrelsen end højdosisspiral. Mængden af afgivet hormon falder med tiden efter opsætning

Fordele ved hormonspiral

- Meget sikker prævention
- Skal ikke huskes i hverdagen
- 20-40% ophører helt med at have menstruationer efter det første år
- Nedsætter blødningsmængde og menstruationssmerter
- Kan for nogle virke godt mod migræne og cykliske gener
- Fertiliteten vender hurtigt tilbage efter fjernelse

Ulemper ved hormonspiral

- Uregelmæssig blødning eller pletblødning i starten (3-6 måneder)
- Midlertidige hormonbivirkninger kan forekomme (1-3 måneder)
 - Brystspænding
 - Humørændringer
 - Uren hud
- I sjældne tilfælde kan der opstå hormonbetingede cyster på æggestokkene, som oftest forsvinder af sig selv

Hormonspiral og brystkræft

Ved **aktuel brystkræft** må hormonspiral **ikke anvendes** og frarådes.

Der har de senere år været medieomtale af studier, som har undersøgt sammenhængen mellem hormonspiral og risiko for brystkræft. **Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi (DSOG)** har i den forbindelse påpeget, at medieomtalen kan blive forenklet og unuanceret, og at risikoen bør vurderes ud fra absolut risiko samt den samlede balance mellem fordele og ulemper.

Studier viser, at brug af hormonspiral muligvis er forbundet med en let øget risiko for brystkræft (højdosisspiraler). Danske kvinders livstidsrisiko for brystkræft er omkring

11 %. Risikoen for brystkræft stiger med varigheden af anvendelsen af hormonspiral. Dog har andre udenlandske studier ikke fundet den samme risiko for brystkræft ved anvendelse af hormonspiral.

Brug af hormonspiral	Livstidsrisiko for brystkræft
Ingen brug af hormonel antikonception	11,0 % (95% CI)
Brug af højdosis hormonspiral i 0-5 år	11,14 % (11,1-11,2%)
Brug af højdosis hormonspiral i >5-10 år	11,3 % (11,1-11,5%)
Brug af højdosis hormonspiral i >10-15 år	11,7 % (11,2-12,7%)

Kilde: Hormonspiraler og risiko for brystkræft Øjvind Lidegaard, professor og overlæge på RH

Det er vigtigt at understrege, at:

- Den **absolutte risiko** fortsat er lav, især hos yngre kvinder
- Stigningen i risiko svarer til **få ekstra tilfælde pr. mange tusinde brugere**
- Risikoen falder igen efter ophør med hormonspiral

For langt de fleste kvinder vil fordelene ved hormonspiral – herunder meget sikker prævention, markant reduceret menstruationsblødning og færre smerter – **opveje den lille øgede risiko.**